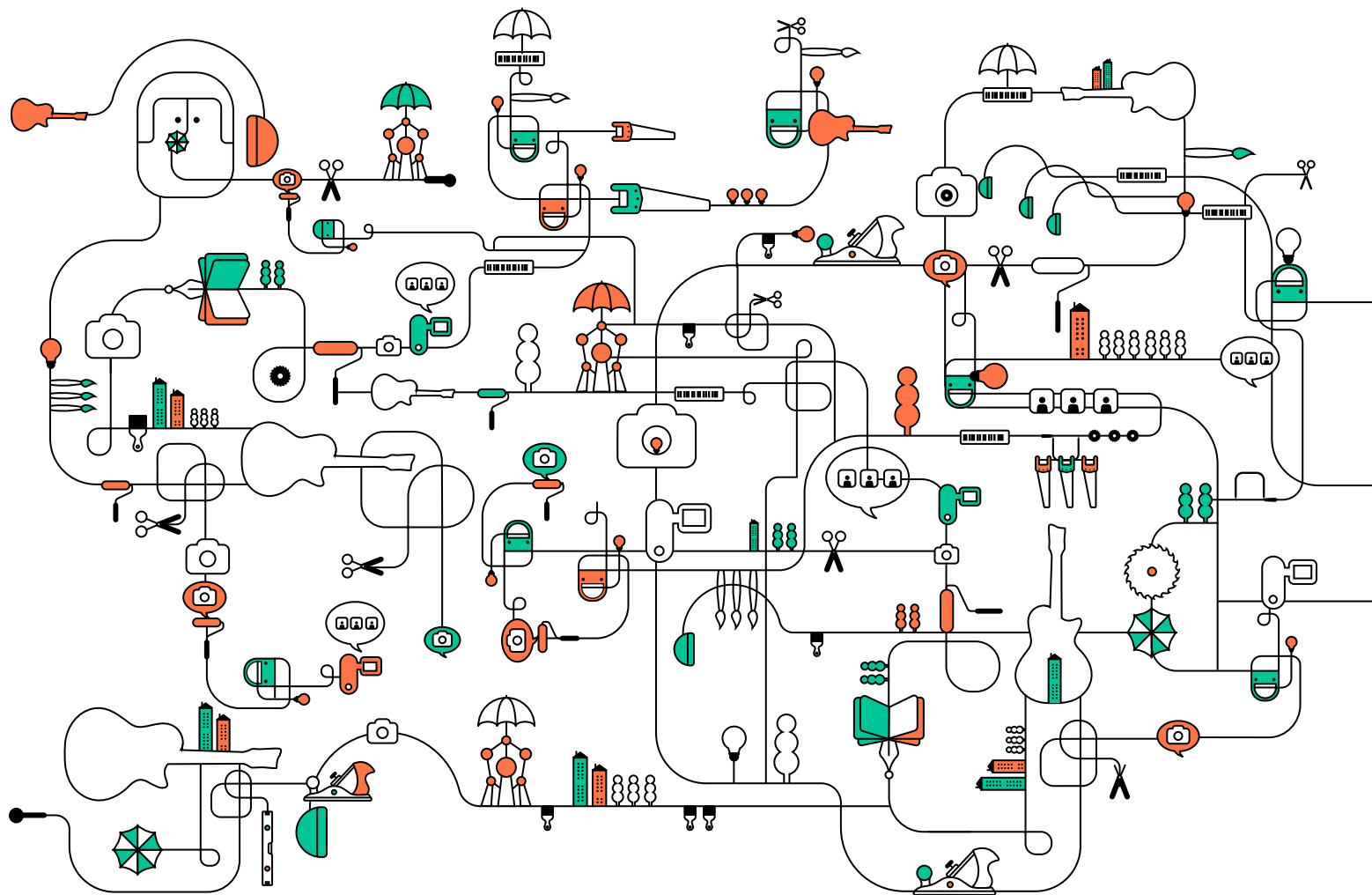
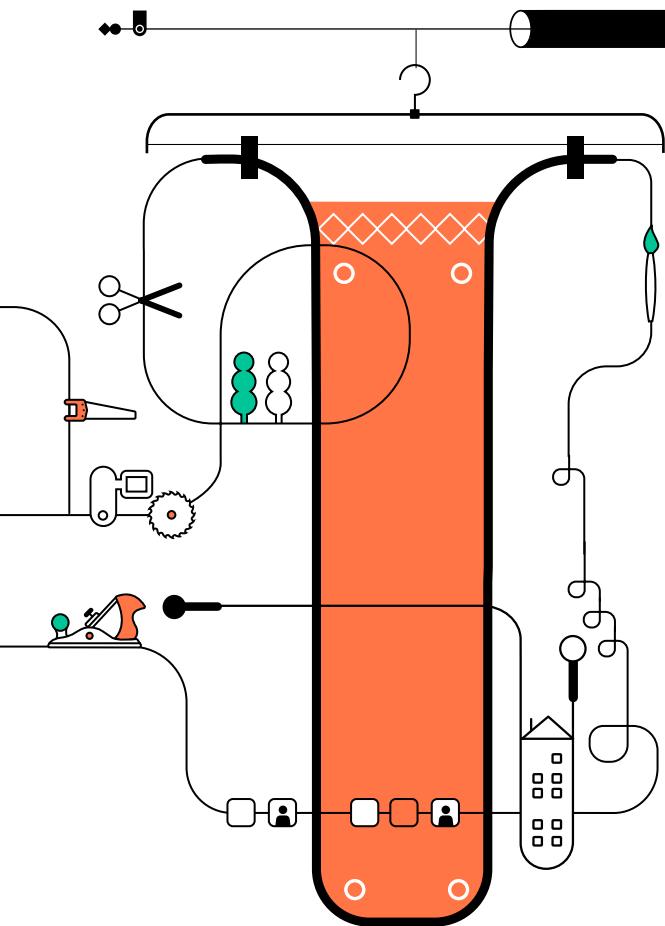
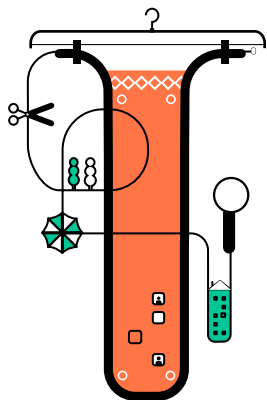






* INHOUD

* INLEIDING	P.6
* TIENERS, WAT IS DAT VOOR EEN BEEST?	P.9
* SAMENWERKEN IN DE PRAKTIJK	P.10
Artistieke workshops: De Branding & JHOB	P.14
Kennismaking: Ratatouille & Beursschouwburg	P.24
Stageweek Flits en Flash: Roodebeekcentrum & BEAM	P.34
Karavane 1060: Tienerwerking Sint-Gillis, MUS-E & Collectif Baya	P.44
* GUIDELINES	P.54
* COLOFON	P.57



Inleiding

We weten het zeker: in Brussel lopen massa's jongeren rond met artistiek talent. Sommige jongeren zijn al dan niet intensief bezig met dat talent, andere zijn er zich amper van bewust. Jeugdwerkers, leerkrachten en cultuurwerkers vormen voor jongeren een belangrijke brug naar het ontdekken of ontwikkelen van hun talenten.

We werken niet op afzonderlijke eilandjes in Brussel. Steeds vaker zoeken jeugdwerkers of leerkrachten artistieke partners of zetten ze zelf in op artistieke talentontwikkeling. Ook omgekeerd zoeken heel wat Brusselse cultuurhuizen naar manieren om jongeren duurzamer te bereiken en zijn jeugdwerkingen of scholen daarvoor het logische aanspreekpunt. Als Brussels netwerk voor cultuurparticipatie en kunsteducatie ondersteunt Lasso dergelijke samenwerkingen. Door het organiseren van uitwisselings- en vormingsmomenten, door het begeleiden van diverse samenwerkingsprojecten en -trajecten en door het documenteren van goede praktijkverhalen.

In de gids TRY OUT ging Lasso voor de eerste maal in op de samenwerking tussen wijkgerichte jeugdwerkingen en

cultuur in Brussel. De inspiratiegids Kunstenaars en de klas, die daarop volgde, gaat dan weer over artistieke samenwerking in een schoolse context.

Deze TRY OUT TEENS is een aanvulling daarop. In TRY OUT TEENS ligt de focus opnieuw op de samenwerking tussen jeugdwerk en cultuur en besteden we - de naam verraadt het - specifiek aandacht aan tieners. Kinderen/jongeren tussen 10 en 16 jaar zijn een groep die er vaak tussenuit valt. Ze krijgen niet zelden het etiket een 'moeilijke doelgroep' te zijn, worstelend met zichzelf en met de wereld. En even vaak wordt de puberteit omschreven als een boeiende leeftijd: zoekend en ontdekkend, tegelijk enthousiast en onzeker. Voor de culturele sector blijkt het ook geen evidente doelgroep, als we mogen afgaan op het be-

perkte Brusselse aanbod dat zich specifiek tot tieners richt.

Toch zijn er tal van spelers die zeer bewust kiezen voor een cultureel of artistiek project met tieners, waarbij het ontdekken en ontwikkelen van de eigen talenten centraal staan. We brengen er met deze gids alvast enkele in beeld. We zijn op zoek gegaan naar zeer uiteenlopende projecten, allemaal met een andere methodiek en manier van werken. Lasso interviewde de betrokken jeugdwerkers, cultuurwerkers en kunstenaars. Wat ervaren zij als de grootste succesfactoren en struikelblokken van hun project, welke *eye openers* doen hen - ondanks al hun ervaring - nog steil achteroverslaan, welke tips kunnen ze aan andere professionals geven om de leefwereld van tieners beter te begrijpen?

TRY OUT TEENS is een leidraad, een inspiratiebron vol kleine en grote ideeën en praktische tips die jeugd- en cultuurwerkers kunnen helpen om elkaar beter te begrijpen. Het is een warme oproep voor meer samenwerking.

Een *work in progress* natuurlijk, want werken met tieners en jongeren in Brussel is nooit 'af'. Gelukkig maar.

Anja Van Roy
coördinator Lasso
januari 2018

Deze publicatie is gemaakt in het kader van het project Try Out Teens. In dit en andere projecten ontwikkelt Lasso verschillende *tools* om de samenwerking rond jongeren en cultuur in de kijker te zetten en te stimuleren.

📖 **Guidelines TRY OUT TEENS:** een verzameling van richtlijnen om artistiek aan de slag te gaan met tieners en jongeren, gebaseerd op gesprekken met professionals uit het Brusselse cultuur- en jeugdveld.

📖 **Gespreksmethode BabbelArt:** een spel als methode om met tieners in gesprek te gaan over kunst en cultuur. Dit spel werd ontwikkeld in samenwerking met De Aanstokerij.

📖 **Documentaire TRY OUT TEENS:** jongeren aan het woord over drie inspirerende Brusselse artistieke projecten. Deze minidocumentaire werd ontwikkeld in samenwerking met Mediaraven.

📖 **Publicatie TRY OUT:** deze gids bevat basisinformatie over de Brusselse wijkgerichte jeugdwerkingen en over kunst en cultuur in Brussel, praktische

tips, inspirerende ideeën en filosofische overwegingen om jeugd- en cultuurwerkers te ondersteunen om elkaar te vinden als samenwerkingspartners.

📖 **Inspiratiegids Kunstenaar en de klas – focus Brussel:** deze publicatie biedt een concrete *roadmap* aan al wie zijn schouders wil zetten onder een kunstenaarsproject in of met een klas. Het is een mix van interviews, citaten, overzichten en concrete *tips & tricks* voor een artistiek project binnen de schoolse context.

📖 **Publicatie Move it Kanal:** Onderzoek naar de cultuurbeleving van jongeren uit de Brusselse Kanaalzone. Eerste onderzoeksfase in 2016-2017.

Voor meer info over deze *tools* of als u één van onze publicaties wil bestellen, kan u terecht op onze website www.lasso.be.

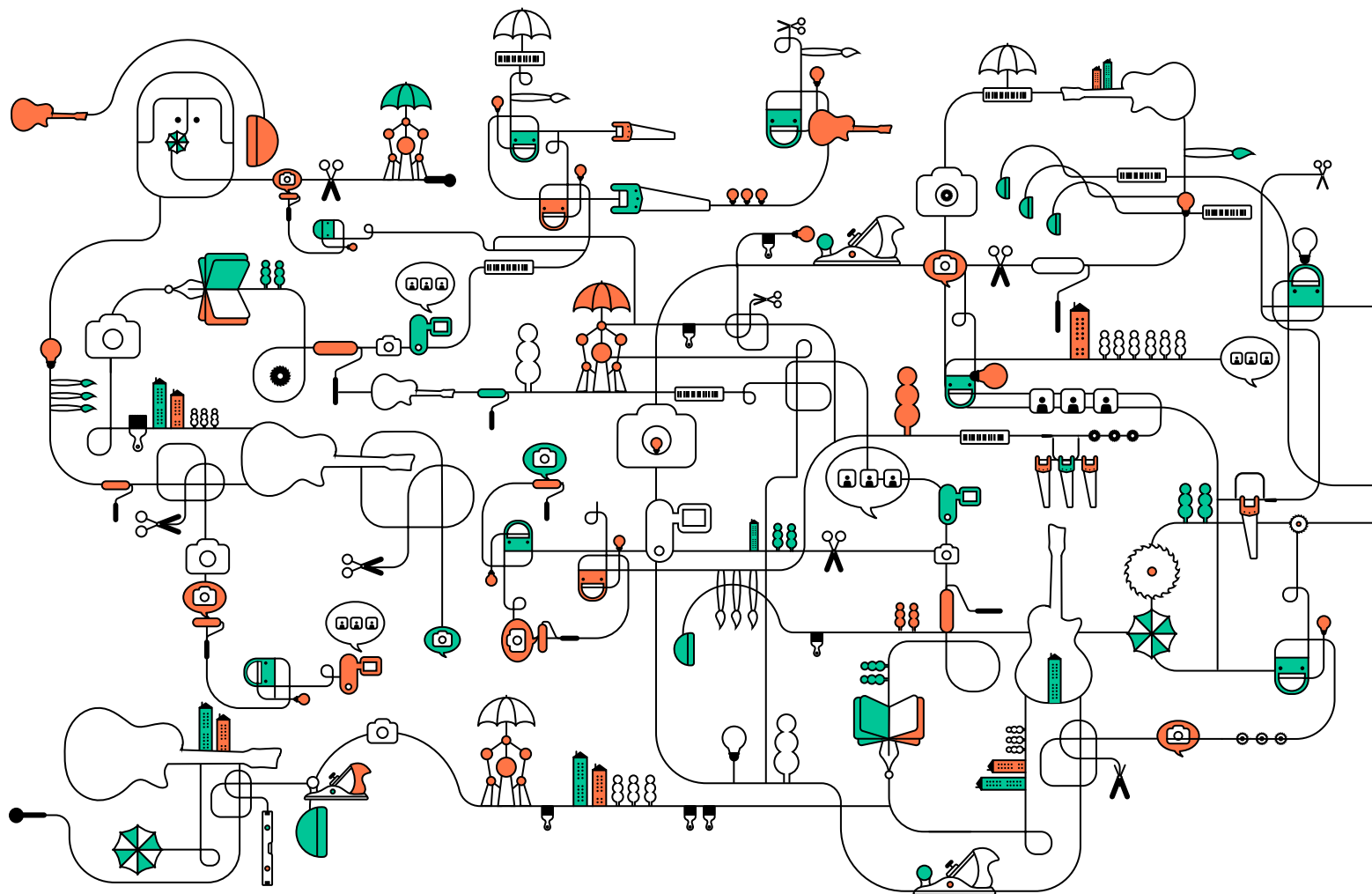
Andere *tools* ontwikkelen we afhankelijk van de vragen vanuit ons netwerk.

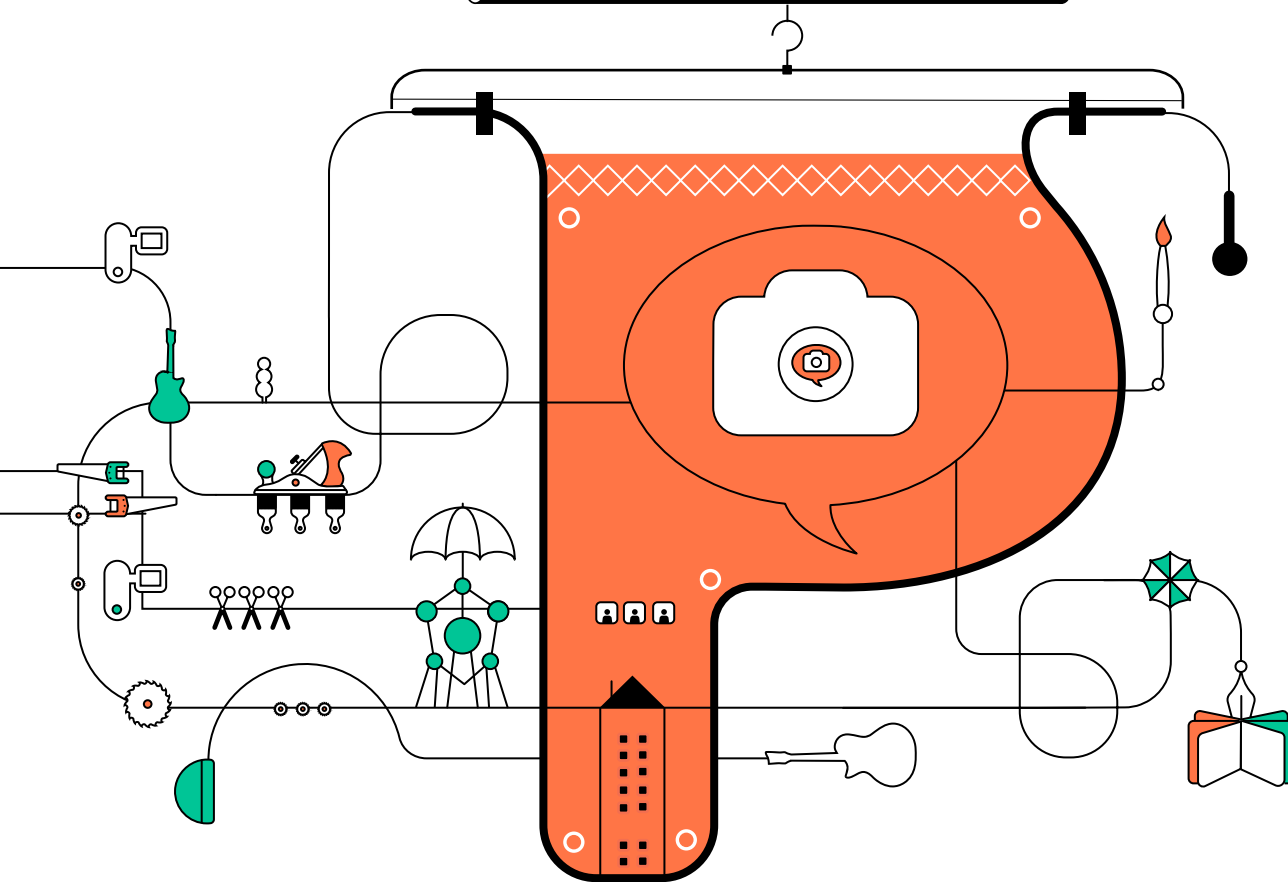
Als je zelf ideeën, vragen of suggesties hebt, contacteer Lasso.



Tieners, wat is dat voor een beest?

- ✂ Wanneer we in dit magazine over tieners spreken, hebben we het meestal over **10- tot 16-jarigen**.
 - ✂ Tieners zijn **beestjes in volle ontwikkeling**, zowel persoonlijk als fysiek.
 - ✂ Die ontwikkeling gaat **niet bij elke tiener even snel**; sommige zijn vroegrijp en sneller 'volwassen' en zelfstandig, andere hangen wat langer in de kindertijd.
 - ✂ Tieners **zetten zich sterk af tegen** hun ouders, hun leerkrachten... . Ze willen zelf beslissingen nemen en verantwoordelijkheid krijgen. Toch blijft de rol van de ouders, maar ook van leerkrachten of andere begeleiders erg belangrijk op deze leeftijd, want tieners hebben meestal nog niet de juiste kennis en vaardigheden om al op eigen houtje van alles te kunnen beslissen.
 - ✂ Tieners zijn nogal **met zichzelf bezig** en ook dat is perfect normaal. Ze willen graag gezien en gehoord worden, al zijn ze tezelfdertijd soms nog niet zelfzeker of mondig genoeg om hun mening of persoonlijkheid te delen.
 - ✂ Tieners zijn **steeds op zoek** naar wat ze leuk vinden en wat niet, waar ze goed in zijn en wat ze nog willen bijleren. Dat durft ook al eens snel te veranderen, maar net door veel uit te proberen en 'fouten' te maken, ontdekken ze voor zichzelf wie ze zijn en waar ze voor staan.
- Dit, en hoe jeugd- en cultuurwerkers hierop inspelen, willen we met deze gids in de kijker zetten.

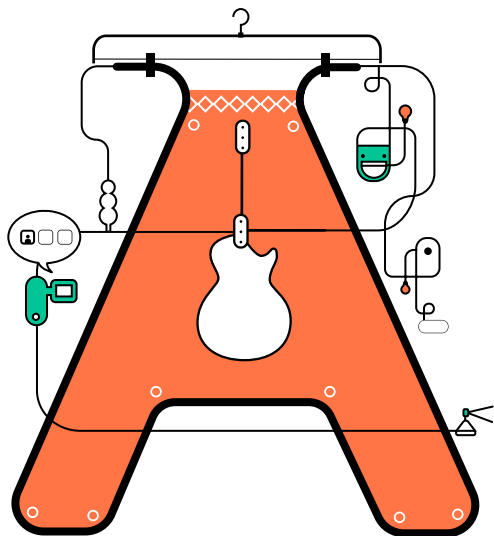








van Serafin
die Sonne



ARTISTIEKE WORKSHOPS: DE BRANDING & JHOB

✂ WIE:
**JEUGDHUIS DE BRANDING
& JHOB** (Jeugdhuisen
Ondersteuning Brussel)

✂ LOCATIE:
JETTE

✂ BETROKKEN TIENERS:
DE OUDERE TIENERS

Jeugdhuisen zijn doorgaans sterk gefocust op de barwerking, het organiseren van feestjes en aanverwante activiteiten. JHOB wil de Brusselse jeugdhuisen een bredere invulling geven en won advies in bij Lasso over mogelijke artistieke projecten. In Jeugdhuis De Branding werd gestart met een aantal workshops o.m. poetry slam, graffiti, dance, calligrafie... Ondertussen worden er workshops rond fotografie, stopmotion en videografie gepland en zijn de tieners ook vragende partij om via crowdfunding een eigen muziekstudio te bouwen.

🔌 ID Jeugdhuis de Branding & JHOB (Jeugdhuisen Ondersteuning Brussel)

📌 **De Branding is één van de Brusselse jeugdhuisen** die lid is van de **koepelorganisatie JHOB**. JHOB ondersteunt de lokale jeugdhuisen in Brussel en geeft hen nieuwe impulsen.

📌 **Betrokken medewerker:**
Jonas Merckx,
jeugdhuisondersteuner
voor Jeugdhuis
de Branding.

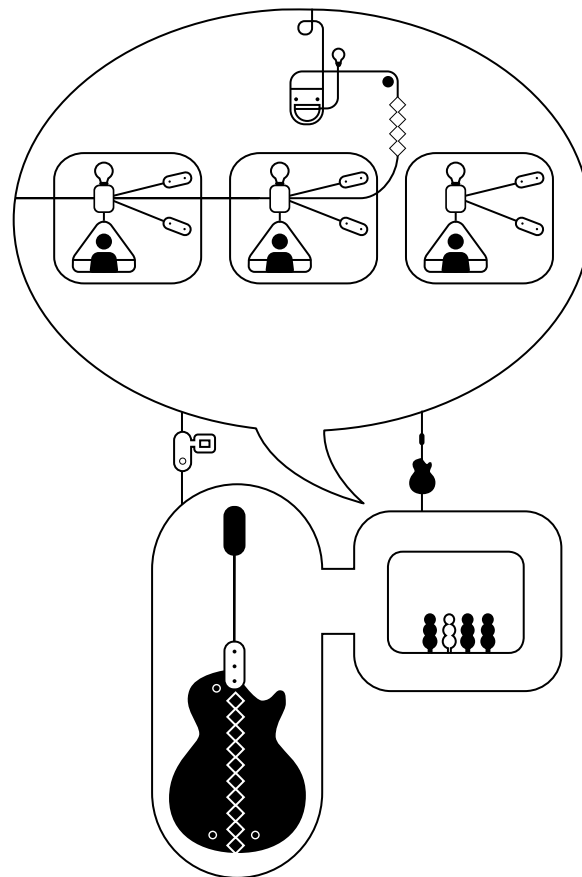
📌 **Contact:** Jeugdhuis
De Branding, Kardinaal
Mercierplein 25,
1090 Jette, info@jhob.be,
brusselsejeugdhuisen.
jhob.be.

🔌 Special thanks goes to

📌 **Urban Woorden**,
www.urbanwoorden.be,
en de Graffitiartiest
Dema One CNN van
Graffity vzw,
www.graffityvzw.be,
voor de begeleiding van
de workshops.

📌 **De gemeente Jette
en de scholen** voor de
ondersteuning in de
communicatie.

📌 **GC Essegem**,
www.essegem.be,
voor de infrastructuur
die zij geregeld ter
beschikking stelden.



HOE VERLIEP DE SAMENWERKING TUSSEN DE PARTNERS?

Jonas (De Branding): In het begin stonden de jongeren hier met de vraag "kunnen jullie geen feest organiseren tot 4u 's morgens?". Met de gemeente en de buurt gaat dat niet, alleen tot maximaal 1u, en dan waren de jongeren teleurgesteld. Ik vertelde hen dat er wel middelen waren om workshops te doen. Aanvankelijk vonden ze dat saai. We zijn vervolgens toch workshops gaan organiseren en dan merkten ze dat het niet zo saai was. Er zijn een

paar jongeren afgehaakt die vonden dat het echt hun ding niet was, maar er zijn er ook een paar bijgekomen die het echt wel tof vonden. En nu is De Branding meer een plaats waar ontmoeting centraal staat en waar we workshops organiseren op bijna wekelijkse basis.

De workshops worden gegeven zowel door externe begeleiders als door jongeren uit het jeugdhuis. Het aantal deelnemers kan erg verschillen per type workshop en ligt tussen de vijf en de tien deelnemers. Om het zo laagdrempelig mogelijk te maken, zijn de workshops

allemaal gratis en gaan ze door in de Branding of in de buurt ervan. Alles wordt zoveel mogelijk door de jongeren zelf georganiseerd.

De gemeentelijke diensten en de scholen van Jette staan mee in voor de verspreiding van de informatie. Met het gemeenschapscentrum wordt veeleer samengewerkt voor de toonmomenten.

Vanuit het jeugdhuis wil men in de toekomst met de artistieke workshops ook meer inzetten op de publieke ruimte. De gemeente vormt hierin een belangrijke partner.

✂ HOE KUNNEN WE TIENERS ACTIEF BETREKKEN?

Sommige workshops worden gegeven door externe organisaties en zijn dus eerder aanbodgericht, andere vertrekken meer vanuit de jongeren zelf. Dat vertaalt zich ook in wie deelneemt. Op het externe aanbod komen vooral de reguliere jongeren van het jeugdhuis af, en ook jongeren die bijvoorbeeld een affiche op school zagen hangen. **De workshops die door de jongeren zelf georganiseerd worden, doen het vooral goed bij hun eigen netwerk en worden gepromoot via mond-tot-mondreclame.**

De Brusselse jeugdhuizen willen dat het de tieners

zelf zijn die beslissen. Ze ontwikkelen al jaren methodieken die het mogelijk maken om tieners hierin te ondersteunen. Dat begint ook resultaat te geven, want de tieners komen nu meer zelf met ideeën voor activiteiten. De jeugdwerkers geven soms wel nog een voorzet zoals: "Die muur zou eens moeten geschilderd worden".

Jonas (De Branding):
Wat we doen, moet ook leven bij de jongeren. Ik bedoel: ze vinden het misschien wel fijn om drie keer graffiti te spuiten, maar na een tijdje hebben ze het wel gehad met graffiti en vragen ze om iets anders te doen. Dan probeer je daar in mee te gaan en samen met hen te zoeken en te kijken wat er ook financieel mogelijk is.

De jongeren hoeven ook niet voor alles toestemming te vragen, zolang ze hun gezond verstand gebruiken. Ze mogen ook - binnen de perken - het geld van de kassa gebruiken, wat voor hen ook leerrijk is.

Jonas (De Branding):
Onze jongeren hebben hun eigen kassasysteem, waarbij zij al het geld dat binnenkomt in de kassa mogen gebruiken voor andere dingen. Is het goed weer en zullen we een BBQ doen, dan gebruiken ze het geld van de kassa en hoeft ik niet altijd onze bankkaart te gebruiken. Zo creëer je ook een sociale controle op de kassa en dan weten zij dat wanneer het geld op is, het op is, en ze moeten sparen.

WELKE COMPETENTIES VAN TIENERS WERDEN EN WORDEN VERSTERKT?

Met de workshops zet het jeugdhuis zowel in op het ontwikkelen van organisatorische vaardigheden als op artistieke talentontwikkeling. Voor dit laatste laat men de jongeren geleidelijk aan groeien in een creatief proces. De begeleiders zorgen ervoor dat de tieners de workshops als artistieke uitlaatklep kunnen gebruiken en dat ze er ook hun persoonlijke verhalen in kwijt kunnen, met het bijkomend voordeel dat het eindresultaat vaak ook echt cool is. Tegelijkertijd biedt het zowel de jeugdwerker als de jongeren onderling een aanknopingspunt om makkelijker en op een spontanere manier

met elkaar in gesprek te gaan. Wat het groepsgevoel op zijn beurt verder versterkt.

Jonas (De Branding): Bij Slam begin je over dingen te schrijven die je bezig houden. Heb je een slechte dag, dan schrijf je over je slechte dag. Als je verliefd bent, schrijf je over je verliefdheid. Sommige jongeren hebben negatieve ervaringen met de politie. Dat komt dan ook in hun teksten naar voren. Met calligrafie krijgen ze een wit canvas waarop ze onder begeleiding kunnen kladden. Daar zie je bijvoorbeeld welke woorden of welke plaatsen in de wijk bij hen populair zijn. Er is een meisje van 13 jaar die ook meedoet. Zij is van Nederland naar hier gekomen en ze schrijft over haar verhuis naar Brussel.

Met de workshops en de toonmomenten wil Jonas de jongeren ook in contact brengen met organisaties en plekken buiten het jeugdhuis, zowel lokaal als in heel Brussel.

Jonas (De Branding): Een jeugdhuis moet volgens mij meer dan alleen een plek zijn waar het tof is om uit te hangen; ik vind dat tieners er ook competenties moeten aanleren. Je kan tieners leren om zelf partners te zoeken voor de workshops die ze willen doen en ze die vervolgens zelf laten organiseren. En tijdens de workshops zelf leren ze niet alleen skills zoals graffiti spuiten, teksten schrijven en dansen maar ook hoe ze zich artistiek kunnen uitdrukken.

Voor de begeleiding wordt zowel beroep gedaan op professionele organisaties (Urban Woorden, Graffiti vzw, ...) als op jongeren die in hun vrije tijd dansen of fotograferen. In het jeugdhuis rekent men erop dat de jongeren zich na verloop van tijd voldoende competent voelen om zelf een workshop te geven.

Jonas (De Branding): Ik zou niet durven beweren dat er zo'n enorme artistieke nood is bij de tieners, maar ze wilden wel graag fotografie doen en gingen zelf op zoek naar geschikte begeleiding. Er ontstond dan een klein en actief fotograferend groepje, dat onder andere een Facebookgroep oprichtte en nu ook los van het jeugdhuis met elkaar afsprekt in het Brusselse om te fotograferen. Ze geven elkaar ook tips over fotografie.



■ ■ Hoewel we de tieners behoorlijk goed kennen, staan we soms toch versteld van de verborgen talenten die door de workshops aan de oppervlakte komen. Een bijkomende troef is dat de workshops een perfecte kans blijken te zijn om meer te weten te komen over wat er echt leeft bij de tieners. Moeilijkheden thuis, op school of zelfs met de politie: het komt er, gekanaliseerd door middel van artistieke expressie, allemaal uit ... ■ ■

JONAS (DE BRANDING)

✂ SUCCESFACTOREN, STRUIKELBLOKKEN EN WAT DOE JE DE VOLGENDE KEER ANDERS?

Voor het welslagen van een project is het essentieel dat er een draagvlak is bij de jongeren: hiervoor moet je hen zelf verantwoordelijkheid geven, hen ondersteunen waar nodig en naar hen luisteren.

*Jonas (De Branding):
Tieners meer verantwoorde-
lijkheid geven over wat ze zelf
kunnen doen, is iets dat werkt.
Je kan het duurste aanbod
van de wereld creëren, maar
als je geen rekening houdt
met waar de tieners zelf goes-
ting in hebben, zal er niemand
opdagen.*

Een altijd terugkomende strui-
kelblok is communicatie: hoe
bereik je tieners die je werking
nog niet kennen? Hoe zorg je
ervoor dat ze op zijn minst op
de hoogte zijn van je aanbod?
**Er is nood aan een blijvende
instroom van gemotiveerde
tieners**, die op hun beurt als
ambassadeur kunnen optre-
den voor het aanbod dat ze
zelf creëren. Dat impliceert
ook wel een stevige basis van
middelen, medewerkers en
samenwerkingspartners.

Een ander pijnpunt
in de werking zijn de
uitsluitingsmechanismen
op basis van onderlinge
verschillen. De tieners komen
in groep naar bepaalde
activiteiten en de ene groep
durft de andere al eens uit te
sluiten. Ze mixen liever niet.

*Jonas (De Branding):
Waar we wel mee moeten
opletten is 'clubvorming':
telkens dezelfde groepjes
tieners die komen opdagen
en anderen die niet bereikt
worden. Of, wanneer de
ene groep komt, de andere
daardoor niet komt. Als de
meisjes er zijn, komen de
jongens niet, en omgekeerd.
Of dat je soms enkel de
scoutsjongeren ziet, of
gasten van het college, en
dan ook enkel die. Dat is een
probleem waar ook andere
jeugdhuisen al eens mee
geconfronteerd worden. De
uitdaging blijft sowieso om
een breder publiek aan te
boren dan hetgeen je al hebt.*

GUIDELINES ARTISTIEKE TALENTONTWIKKELING VAN TIENERS

 Geef tieners de vrijheid om hun vragen, dromen, noden en talenten te tonen én geef ze een kader waarin ze deze kunnen ontdekken.

 Laat tieners kennis maken met diverse activiteiten en disciplines, laat ze nieuwe dingen ontdekken en laat tieners ondervinden waar ze goed in zijn en wat ze leuk vinden.

 Geef tieners ruimte om zelfstandig te zijn en initiatief te nemen.

 Maak geen keuzes in hun plaats, laat tieners zelf keuzes maken.

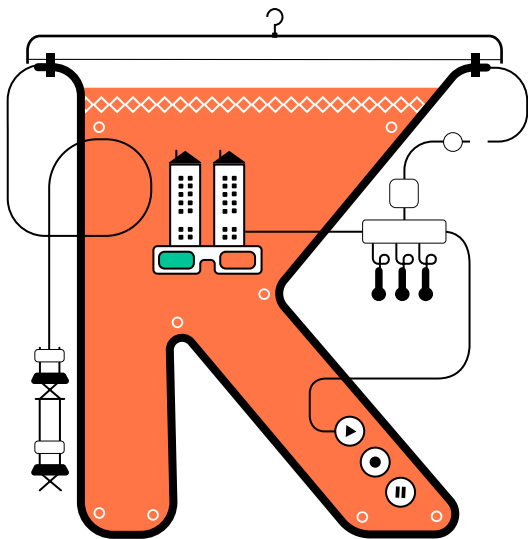
 Geef tieners verantwoordelijkheid, ook op financieel vlak.

 Neem tieners *au sérieux*: respecteer hen en hun mening, zonder enige vorm van (voor-)oordelen.

 Hou er rekening mee dat het artistieke proces ook soms een emotionele uitlaatklep is voor tieners.







KENNISMAKING: RATATOUILLE & BEURS- SCHOUWBURG

✂ WIE:
**RATATOUILLE/D'BROEJ &
BEURSSCHOUWBURG**

✂ LOCATIE:
SCHAARBEEK & BRUSSEL

✂ BETROKKEN TIENERS:
15- EN 16-JARIGEN

Ratatouille zocht naar manieren om meer met kunstenaars te werken en Beursschouwburg wou meer jongeren bereiken. Vanuit deze gemeenschappelijke deler bracht Lasso beide organisaties bij elkaar. Er werd gekozen voor een eerste traject waarbij kennismaking en ontmoeting tussen enerzijds de tieners en hun jeugdwerkers en anderzijds de kunstenaars en medewerkers van het kunstencentrum centraal stond. Een volgende stap in de samenwerking zal het organiseren zijn van een zestal werksessies met de tieners, met een afsluitend toonmoment in Beursschouwburg.

ID Ratatouille (Ratatouille/D'Broej)

Ratatouille is één van de acht deelwerkingen van **D'Broej**, de **Brusselse Organisatie voor Emancipatie van Jongeren**, en is gesitueerd in Schaarbeek.

D'Broej biedt jongeren uit kwetsbare wijken **ruimte om hun talenten te ontplooien** en wil hun positie in de maatschappij verbeteren.

Betrokken medewerker:
Cathelijne van der Veer,
coördinator.

Contact: Ratatouille,
Vanderlindenstraat 44,
1030 Schaarbeek,
02 218 27 95,
ratatouille@dbroej.be,
www.dbroej.be.

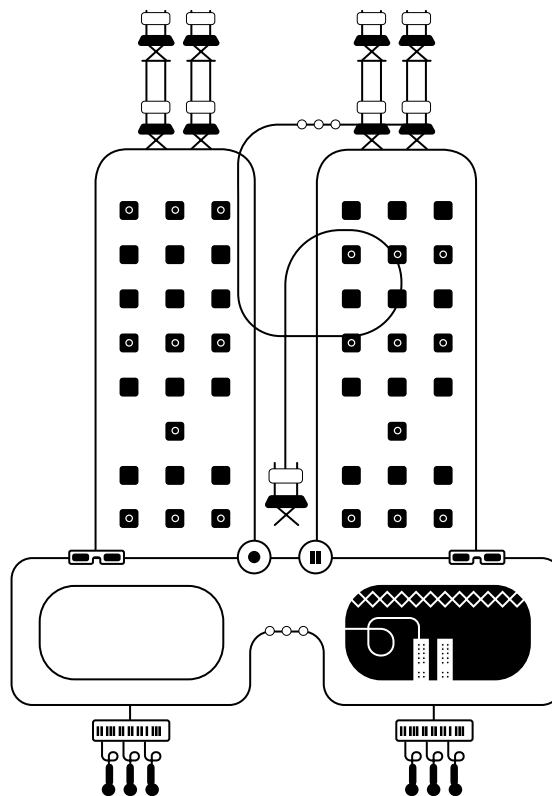
ID Beursschouwburg

Beursschouwburg is een **multidisciplinair kunstencentrum**, gelegen in hartje Brussel.

Je kan er terecht voor theatervoorstellingen, performances, films, concerten, expo's, debatten, lezingen, feest en een drankje in het BeursKafee.

Betrokken medewerker:
An Vandermeulen,
publieksmedewerker.

Contact:
Beursschouwburg vzw,
A. Ortsstraat 20-28,
1000 Brussel,
02 550 03 50,
info@beursschouwburg.be,
www.beursschouwburg.be.



HOE VERLIEP DE SAMENWERKING TUSSEN DE PARTNERS?

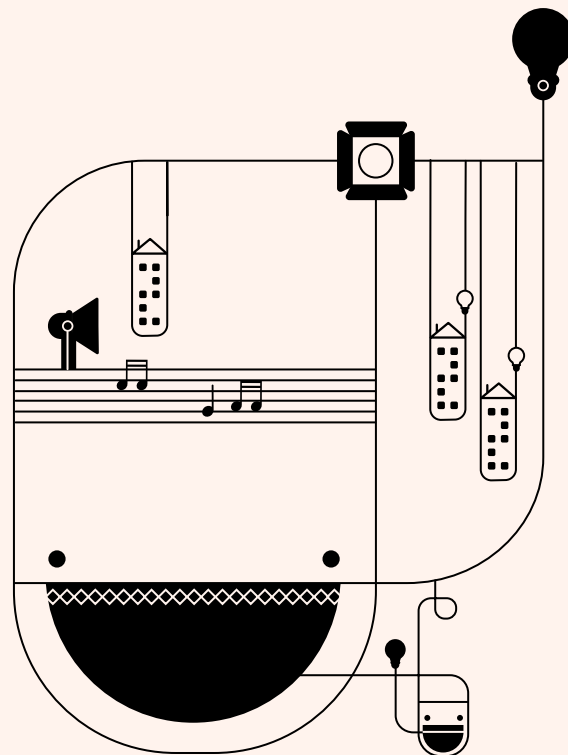
*An (Beursschouwburg):
Ik vind het belangrijk dat een kunstencentrum in het midden van Brussel haar best doet om Brusselse jongeren te leren kennen en te zien waar zij mee bezig zijn. Niet om hen per se direct in de zaal of op het podium te krijgen, maar om eerst een soort van kennismaking te genereren, om toenadering te zoeken.*

Langzaam maar zeker en bottom-up was het credo van deze samenwerking. Eerlijkheid en begrip voor elkaars werking en eigenheden, durven

discussiëren over wat wel en niet kan, waren daarvoor belangrijke randvoorwaarden.

Elk van de partners vond dat zij in deze samenwerking een rol als bemiddelaar op te nemen had, ten aanzien van jongeren en jeugdwerkers enerzijds, en de kunstenaars, programmatoren en het publiek anderzijds.

*An (Beursschouwburg):
Op het moment dat de jongeren op bezoek waren, zat heel onze artistieke ploeg in het café. Achteraf zeiden ze "amai, dat was een hele heftige groep". Dit was voor mij de aanleiding om mijn collega's te vertellen over mijn ervaring met die jongeren.*



✂ HOE KUNNEN WE TIENERS ACTIEF BETREKKEN?

Voor beide organisaties was het belangrijk om niet top-down te werken en geen voorgedrukt project aan de tieners en de kunstenaars voor te schotelen of om jongeren enkel uit te nodigen om de scène of de zaal te vullen.

De manier waarop jongeren aangesproken werden en de inspraak die ze kregen, was cruciaal.

An (Beursschouwburg): Kunstenaars houden er echt niet van als ze enkel en alleen ergens betrokken worden om iets 'op te leuke'. En ook omgekeerd: het kan en mag niet de bedoeling zijn dat een

kunstinstelling een relatie met een jongerenwerking probeert aan te knopen enkel wanneer ze een divers jongerenpubliek 'nodig' heeft.

Eerst en vooral zaten Cathelijne en An samen om enkele ideeën uit te wisselen, een stappenplan en een kader uit te werken, zonder daarin reeds te veel te willen vastleggen. An ging op bezoek bij Ratatouille voor een eerste informele kennismaking met de tieners en de werking van Ratatouille. Daarna brachten enkele van de tieners samen met Cathelijne op hun beurt een bezoek aan Beursschouwburg waar ze een filmvoorstelling bijwoonden.

An (Beursschouwburg): Ik vond het erg tof om die jongeren te leren kennen, te horen hoe zij heten, wat zij studeren, wat zij doen in het leven... Ik vond het ook verrassend dat zich daar ineens een filosofische discussie ontspan over wat identiteit is.

Ook de kunstinstelling en haar kunstenaars moesten op hun beurt warm gemaakt worden voor een artistiek traject met de groep tieners en de jeugdwerkers van Ratatouille.

An (Beursschouwburg): Voor mij is het belangrijk dat we als kunstencentrum ook een beetje de canon – of wat als canon wordt beschouwd – kunnen loslaten.

En dat we dingen durven programmeren die op zich geen pure artistieke vorm hebben. Ik vind het belangrijk om met mensen bezig te zijn die in deze stad wonen en die misschien niet weten wat er in dit gebouw gebeurt. Ook moeten we kunstenaars met Brusselse jongeren in contact brengen, zodat zij ook weten voor wie zij hun werk maken en zodat ze nadenken over hoe zij naar hen communiceren.

WELKE COMPETENTIES VAN TIENERS WORDEN VERSTERKT?

Voor Ratatouille gaat talentontwikkeling in de eerste plaats over het ontdekken van de eigen talenten. Het is het daarom belangrijk jongeren te laten kennismaken met een heleboel verschillende disciplines en hen dingen te laten doen die ze nog nooit gedaan hebben. **Het beleven van kleine succeservaringen is cruciaal hierin: het geeft een boost aan het zelfvertrouwen.**

Cathelijne (Ratatouille):
Je kan je artistieke talenten niet ontwikkelen als je om te beginnen al niet weet dat je die hebt. In onze werking proberen we dan ook steeds

nieuwe dingen aan te reiken, ervoor te zorgen dat de tieners ook echt allerlei zaken leren kennen op artistiek vlak. Beantwoorden we daarmee aan een nood? Tieners gaan dat nooit zo formuleren, hé. Maar ik vind wel dat wij als jeugdwerking de verantwoordelijkheid hebben om hen van diverse kunstdisciplines te laten proeven, zodat ze prikkels krijgen. En dit mischien wel des te meer omdat onze tieners heel vaak tot die maatschappelijk kwetsbare groep behoren die net veel te weinig met kunst en cultuur in aanraking komt.

Naast het uitwerken van een inhoudelijk boeiend traject, was de ontmoeting en kennismaking tussen de tieners, jeugdwerkers, kunstenaars

en de medewerkers van het kunstencentrum minstens zo belangrijk. Als startpunt voor de kennismaking maakten Cathelijne en An een keuze uit het bestaande aanbod van Beurschouwburg. Op het programma stond onder meer een filmvoorstelling rond identiteit. Toen bleek dat men bij Ratatouille recent rond identiteit gewerkt had, hebben An en Cathelijne van daaruit verder aanknopingspunten gezocht.

An (Beursschouwburg):
Ik vond het tof om de tieners en Cathelijne gewoon eens te laten zien waar ik werk. We hebben dan samen een film gekeken. Ik vind het ook wel leerrijk om te zien hoe de jongeren de film beleven, hoe zij er op een heel andere manier naar kijken en hoe

zij moesten lachen om zaken waar wij überhaupt niets van begrepen omdat wij geen Arabisch spreken...

De uitstap naar Beursschouwburg was meer dan een uitstap alleen. **Door de kennismaking met Beursschouwburg kregen de jongeren een nieuw cultureel referentiepunt en werd hun wereld een beetje groter.**

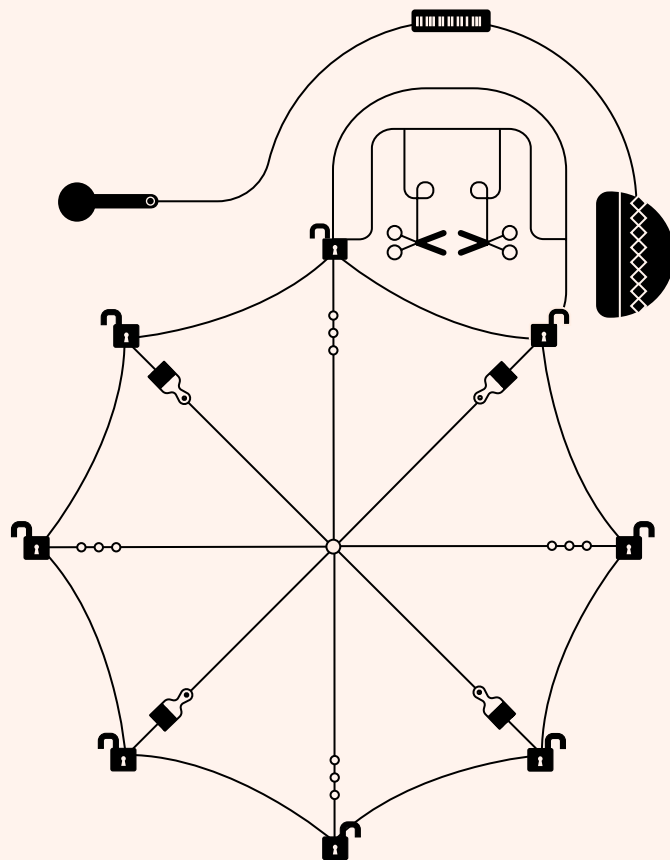
Cathelijne (Ratatouille):
Enkele weken na het bezoek hoorde ik een gesprek waar bij iemand de weg zocht en waarbij ze Beursschouwburg als referentiepunt gebruikten. Dan vind ik het wel tof dat we hun wereld toch weer een beetje ruimer gemaakt hebben. Voor mij is dat minstens even belangrijk als het bijwonen van de filmvoorstelling.

✂ SUCCESFACTOREN, STRUIKELBLOKKEN EN WAT DOE JE DE VOLGENDE KEER ANDERS?

Dit soort van samenwerkingen is intensief, zowel voor de jongeren als voor de partners. De jongeren worden uit hun comfortzone gehaald en dit vraagt best veel inspanningen van hen. Daarnaast is het belangrijk een vertrouwensband tussen de jongeren, de kunstenaars en de medewerkers van

Beursschouwburg en Ratatouille op te bouwen. In een dergelijke, unieke samenwerking kruipt veel tijd.

De opgebouwde ervaring kan zowel voor Cathelijne als voor An een opstap zijn naar nieuwe projecten en samenwerkingen. Echter, niet één traject zal ooit hetzelfde zijn. Ook al werken ze met dezelfde kunstenaars, ze moeten steeds aandachtig zijn voor de specificiteit van de groep waarmee ze aan de slag gaan.





■ ■ De budgetten waar men in de jeugdsector over beschikt vind ik echt hallucinant. Ik wist natuurlijk dat daar niet geniaal gebudgetteerd werd maar 1.000 à 1.500 euro voor een jaarwerking van enkele tieners vind ik echt zeer weinig. ■ ■

AN (BEURSCHOUBURG)

GUIDELINES ARTISTIEKE TALENTONTWIKKELING VAN TIENERS



Leer de tieners waarmee je samenwerkt echt kennen en zorg voor een goede groepsdynamiek.



Laat tieners meedoen zonder meteen resultaten te moeten halen.



Geef tieners de nodige aandacht en tijd in het artistieke proces.



Werk op een locatie die tieners kennen, waar ze voor of na een activiteit kunnen rondhangen en die de ouders goedkeuren.



Daag tieners uit om uit hun comfortzone te treden.



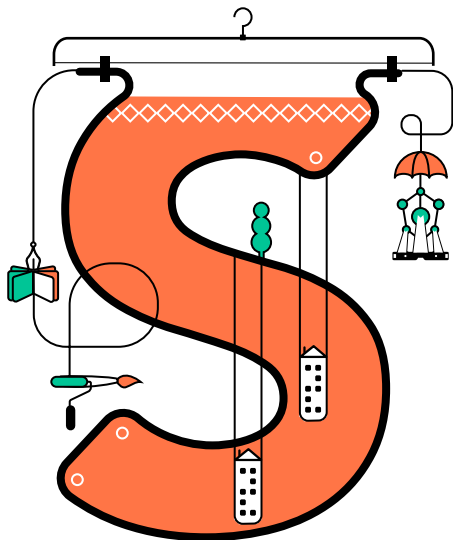
Werk samen met begeleiders en kunstenaars die hun referentiekader durven los te laten en die *out of the box* denken.



Zorg ervoor dat tieners de kans krijgen, al dan niet formeel, om kennis te maken met alle collega's en projecten binnen de (eigen en partner-) organisatie.







STAGEWEEK FLITS EN FLASH: ROODEBEEK- CENTRUM & BEAM

✂ WIE:
**ROODEBEEKCENTRUM
& BEAM/JES**

✂ LOCATIE:
**SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE
& ANDERE PLEKKEN
IN DE STAD**

✂ BETROKKEN TIENERS:
12- TOT 15-JARIGEN

Onder begeleiding van jeugdwerkster Lena (Roodebeekcentrum) en videokunstenaar Jochem (BEAM) ging een klein groepje tieners in de paasvakantie 2017 op zoek naar 'poëtische elementen' in de Brusselse wildernis. In verschillende Brusselse culturele instellingen lieten de tieners zich inspireren door audiovisuele kunstenaars en gaven ze hun impressies vorm met experimentele technieken. Alles werd samengebracht tijdens een toonmoment in Beursschouwburg.

ID Roodebeekcentrum

- ▣ **Roodebeekcentrum** is een **jeugdcentrum** in Sint-Lambrechts-Woluwe.
- ▣ **Betrokken medewerker:** Lena Verstraete, jeugdwerkster.
- ▣ **Contact:** Roodebeekcentrum, Roodebeeksesteenweg 270, Sint-Lambrechts-Woluwe, 02 770 64 48, roodebeek@vgc.be, roodebeekcentrum.wordpress.com

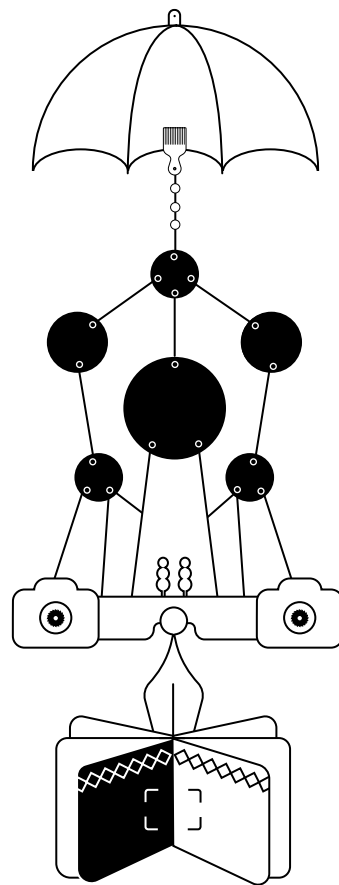
ID BEAM/JES

- ▣ **Beam** is de **multimediawerking** van **JES vzw Brussel**. BEAM staat voor **Brusselse Experimentele en Actieve Mediavorming**. BEAM ondersteunt het Brusselse jeugdwerk in multimediale projecten en organiseert workshops en mediatrajecten.
- ▣ **Betrokken medewerker:** Jochem Devens, videokunstenaar.
- ▣ **Contact:** JES Brussel, Werkhuizenstraat 3, 1080 Sint-Jans-Molenbeek, 02 411 68 83, brussel@jes.be, www.jes.be

Special thanks goes to

- ▣ **Botanique**, Cultuurcentrum met focus op muziek en plastische kunsten, botanique.be.
- ▣ **Cinematek**, het Koninklijk Belgisch Filmarchief, www.cinematek.be.
- ▣ **Argos**, Centrum voor Kunst en Media, www.argosarts.org.
- ▣ **Beursschouwburg**, Kunstencentrum met focus op muziek en plastische kunsten, www.beursschouwburg.be.

Hier kregen de tieners rondleidingen en/of bezochten ze een tentoonstelling.



HOE VERLIEP DE SAMENWERKING TUSSEN DE PARTNERS?

Lena, jeugdwerkster van het Roodebeekcentrum, is gebeten door de fotografiemicrobe en in het Roodebeekcentrum hebben ze een echte ouderwetse donkere kamer. Foto's en video's zijn bovendien niet weg te denken uit het doorsnee tienerleven.

Er zijn talrijke gratis apps en programma's te vinden waarmee tieners zelf aan de slag kunnen. Dus waarom niet de tieners de kans geven hun talenten daarin te laten ontdekken en ontwikkelen?

Lasso bracht het Roodebeekcentrum samen

met BEAM. Lena stond in voor de algemene begeleiding van de tieners, Jochem werd ingeschakeld omwille van zijn expertise als videokunstenaar. Lasso zocht ook naar activiteiten die goed in de themawEEK zouden passen, evenals naar een locatie waar het toonmoment kon doorgaan. Voor het Roodebeekcentrum betekende die samenwerking vooral dat méér mogelijk werd tijdens de stageweek.

In de samenwerking met cultuurhuizen valt op dat sommige cultuurwerkers echt goed weten in te spelen op jongeren en dat anderen dit nog veel te weinig in de vingers hebben.

Lena benadrukt dat via kleine, eenvoudige ingrepen zoals het interactief maken of werken met simpele doe-opdrachtjes... je jongeren al heel wat prikkels kan geven.

Lena (Roodebeekcentrum): Anne van Argos gaf onze tieners een ultrakorte uitleg en zette ze nadien meteen aan het werk. Ze moesten per twee, rug tegen rug, voor een foto of kunstwerk gaan zitten; de ene tiener geblinddoekt en met een schetsboek, terwijl de andere tiener het kunstwerk moest beschrijven voor de eerste. Zo maak je iets dat eigenlijk best moeilijk en complex is, toegankelijk en tof en grappig.

Jochem en Lena zijn tevreden over de manier waarop ze

konden samenwerken: het klikte op persoonlijk vlak en ze vulden elkaar aan waar nodig.

Jochem (BEAM): Ik werk wel veel met kleuters en kinderen, maar minder met tieners. Zij geven zich minder snel bloot. Dat is iets waar ik aanvankelijk over struikelde. Lena stelde me gerust dat dit perfect normaal is en dat het eigen is aan de leeftijd. Ik voelde me in die zin echt geruggensteund door haar.

Lena (Roodebeekcentrum): Met tieners omgaan is iets wat ik heel graag doe. Voor mij was dit project begeleiden dan weer moeilijk geweest zonder de artistieke expertise van Jochem, dus die samenwerking zat echt heel goed.



■ ■ Voor mij was
het enorm verrassend
en ook geruststellend dat
kunstenorganisaties die met complexe
dingen bezig zijn toch manieren vinden
om dat helder over te brengen op
tieners. Dat gaf mij echt moed! ■ ■

LENA (ROODEBEEKCENTRUM)

✂ HOE KUNNEN WE TIENERS ACTIEF BETREKKEN?

De tieners die zich inschreven voor de week gaven allen te kennen echt geïnteresseerd te zijn in fotografie en film. De begeleiders konden dus vertrekken van wat de tieners al kenden en daar vlot verder op bouwen. Voor Jochem was het vooral kwestie om de ideeën op een goede manier te kanaliseren en de tieners artistiek te coachen zonder uit het oog te verliezen dat het voor hen ook allemaal een beetje *fun* moest blijven.

*Jochem (Beam):
Probeer als begeleider te ontdekken wat de tieners graag zelf willen vertellen, maken, schrijven, creëren... Wees oprecht geïnteresseerd. Kijk hoe dingen in de groep en in het project kunnen passen. Zoek samen naar een gemeenschappelijk verhaal waar de hele groep zich in kan vinden of herkennen, maar verlies tegelijk de individuele personen niet uit het oog.*

De activiteit werd op voorhand vastgelegd door de begeleiders. **De artistieke inbreng en output werd quasi volledig door de tieners bepaald.**

De jeugdwerkers van het Roodebeekcentrum kennen de meeste tieners die deelnemen aan hun aanbod vrij goed. Voor hen is het belangrijk dat de tieners zich goed in hun vel voelen, dat ze geprikkeld worden door de activiteiten die worden aangeboden en dat de activiteit goed omkaderd wordt.

*Lena (Roodebeekcentrum):
Als ik werk met tieners, zorg ik er altijd voor dat ik enthousiast reageer op hun ideeën en dat ze veel bevestiging krijgen. Tieners moeten zich goed in hun vel voelen bij jou en in je werking, anders kan je er weinig mee aanvangen en zal je vooral veel conflicten moeten oplossen.*

WELKE COMPETENTIES VAN TIENERS WERDEN VERSTERKT?

De belangrijkste doelstelling van deze stageweek was om de tieners hun artistieke talenten te laten ontdekken en/of verder te ontwikkelen.

Aan de hand van een brainstorm kozen de tieners verschillende experimentele technieken om hun impressies vorm te geven: foto's, *timelapse*- en *stopmotion* filmpjes. Daarnaast bezochten ze verschillende Brusselse

culturele instellingen. Op het programma: een rondleiding in de geschiedenis van de film in Cinematek, een bezoek aan de tentoonstelling van Alexis Destoop en een interactieve workshop in Argos en een bezoek aan de tentoonstelling *Higher Ground* van Carl De Keyser in de Botanique.

De stageweek eindigde met een toonmoment in Beursschouwburg, waar de tieners onverwachts een rondleiding backstage kregen. Hierdoor kregen ze het gevoel dat ze echt iets 'exclusiefs' meemaakten.

*Lena (Roodebeekcentrum):
Veel jeugdwerkers denken dat je het voor tieners vooral niet te moeilijk of uitdagend mag maken, maar daar ga ik pertinent niet mee akkoord. Voor tieners draait het niet zozeer om de thematiek of methodiek van je project. Veel kan, maar je moet het vooral echt goed weten aan te brengen en in te kleden. Stel dat we op dag één van de week tegen de tieners gezegd hadden dat ze aan het einde van de week zelf een film moesten klaar hebben, dan was dat een probleem geweest.*

✂ SUCCESFACTOREN, STRUIKELBLOKKEN EN WAT DOE JE DE VOLGENDE KEER ANDERS?

Een hele week kunnen doorwerken op een locatie waar de tieners mee vertrouwd zijn, was een grote plus. Ook de keuze van activiteiten bleek een schot in de roos. **Elke dag was anders, wat geen ruimte gaf aan verveling.** Ook het toonmoment in Beursschouwburg zorgde voor een mooie afsluiter, mede dankzij de technische ondersteuning van Beursschouwburg.

Jochem (Beam):
Het proces is belangrijk in een artistieke werking met tieners, maar 'het product' mag niet te veel achterblijven. De goede

herinneringen aan het proces worden des te sterker als je iets gemaakt hebt waar je ook echt trots op kan zijn.

Het grootste pijnpunt van de artistieke week was het beperkte aantal deelnemers. Volgens de medewerkers was dit te wijten aan de beperkte communicatie en een gebrek aan duidelijke afspraken omtrent promotie bij de diverse partners. **Een kleine groep deelnemers heeft weliswaar ook voordelen voor een project: men kan intensiever begeleiden en conflicten geraken sneller opgelost.** De tieners zelf vonden het dan weer een voordeel.

Lena (Roodebeekcentrum):
Toen ik op maandag aan Felix, één van onze tieners, vertelde

dat er maar weinig meededen met de stageweek, vond hij dat vooral fantastisch. Hij interpreteerde dat als: "Alle aandacht zal naar mij gaan en ik ga mij volledig kunnen uitleven". (lacht)

Verder waren er vooral wat losse eindjes die eigen zijn aan elk project: niet elke externe partner had een aanpak die op maat was van tieners, er was niet echt goed nagedacht over wat het uiteindelijke toonmoment precies zou inhouden en er was dus ook geen technische fiche opgesteld... Maar zulke dingen horen er volgens de begeleiders allemaal bij en vallen nooit op voorhand van a tot z in te calculeren.

GUIDELINES ARTISTIEKE TALENTONTWIKKELING VAN TIENERS



Laat tieners ook andere tieners ontmoeten, zodat ze elkaar kunnen versterken.



Zoek samen naar een gemeenschappelijk verhaal waar de groep tieners zich in kan herkennen, maar verlies tegelijk de individuele personen niet uit het oog.



Maak het interactief voor tieners en zorg voor creatieve methodieken en invalshoeken (ook humor werkt!).



Werk met tieners toe naar een kwalitatief 'product' of een sterk afsluitmoment.



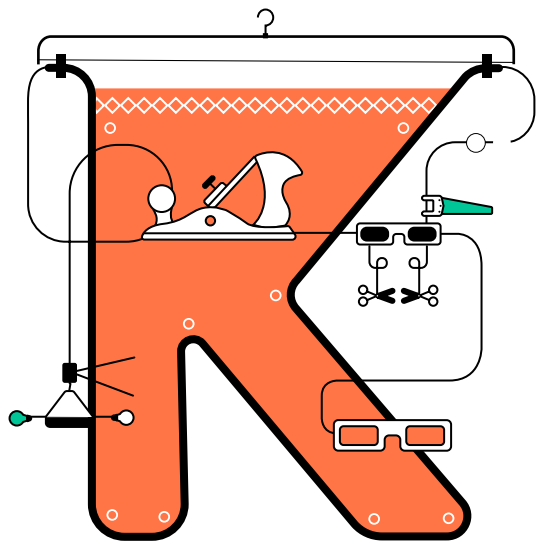
Werk samen met begeleiders en kunstenaars naar wie tieners opkijken en van wie ze willen bijleren.



Denk na over de manier waarop je tieners het beste kan bereiken en breng de activiteit aan op een wervende, prikkelende manier.







KARAVANE 1060: TIENERWERKING SINT-GILLIS, MUS-E & COLLECTIF BAYA

✂ WIE:
**TIENERWERKING GEMEENTE
SINT-GILLIS, MUS-E BELGIUM
& COLLECTIF BAYA**

✂ LOCATIE:
**LOUIS MORICHARPLEIN,
SINT-GILLIS**

✂ BETROKKEN TIENERS:
10- TOT 13-JARIGEN

Karavane 1060 was een artistieke residentie in de publieke ruimte. Van april tot oktober 2017 stond de Karavane op het Louis Moricharplein in Sint-Gillis waar ze dienst deed als open (en gratis) atelier voor alle jongeren uit de buurt. Karavane was een creatieplek; er was geen vast activiteiten aanbod. Jongeren versierden de Karavane, bouwden er tijdelijke objecten (een graffitimuur, een pingpongtafel, een studeerhoek, een skateramp...) en organiseerden er ateliers.

ID Tienerwerker gemeente Sint-Gillis

- ▣ **'Tienerwerking'** is een project van de gemeente Sint-Gillis dat inzet op **ontmoeting, expressie en talentontwikkeling**, specifiek voor tieners.
- ▣ **Betrokken medewerker:** Ruben Vandersteen, tienerwerker.
- ▣ **Contact:** Ruben Vandersteen, Tienerwerking dienst Nederlandstalige Aangelegenheden, Gemeente Sint-Gillis, M. van Meenenplein 39, 1060 Sint-Gillis, 0490 49 3961, rvandersteen@stgillis.irisnet.be.

ID MUS-E Belgium

- ▣ **MUS-E Belgium** is een **co-creatieplatform** voor kunstenaars. MUS-E Belgium initieert artistieke trajecten in het onderwijs, de vrije tijd en de welzijnssector.
- ▣ **Betrokken kunstenaars:** Linus Haertjens (schilder, tekenaar, hip hop- en graffiti artiest) en Raisa Vandamme (fotografe)
- ▣ **Contact:** MUS-E Belgium, Reebokstraat 28, 1000 Brussel, 02 660 25 80, info@mus-e.be, www.mus-e.be.

ID Collectif Baya

- ▣ **Collectif Baya** is een **bouwatelier** op initiatief van oud studenten van La Cambre. Collectif Baya organiseert open ateliers waar mensen eigen projecten kunnen uitwerken.
- ▣ **Betrokken medewerker:** Samuel Hus, specialiteit bouw en houtbewerking.
- ▣ **Contact:** Collectif baya asbl, Kerckxstraat 67, 1050 Elsene, 0485 30 37 32, contact@collectifbaya.com, collectifbaya.com.

Special thanks goes to

- ▣ **Cemôme en Itinéraires A.M.O.**, de lokale partners wiens aanwezigheid op het Moricharplein en spontane bijdrage in het contact met de jongeren cruciaal waren voor het welslagen van het project.

HOE VERLIEP DE SAMENWERKING TUSSEN DE PARTNERS?

Een multidisciplinair team bestaande uit Ruben Vandersteen (tiennerwerker), Raïsa Vandamme (fotografe), Linus Haertjens (schilder, tekenaar, hip hop- en graffiti-artiest) en Samuel Hus (bouw en houtbewerking) gaf het project vorm.

Co-creatieplatform MUS-E Belgium fungeerde als een creatief klankbord voor het team; ze konden er terecht voor goede raad. Het samenwerken op zich vormde ook een zoektocht voor het team.

*Ruben (tiennerwerker):
Het open karakter van de
werking neigde af en toe naar
een gevoel van stuurloosheid,
waar ik het al eens moeilijk
mee had. Het is moeilijk om
de automatische reflex af te
zetten dat je naar 'iets' móet
toewerken, dat elk project
een toonbaar eindpunt nodig
heeft... Of misschien is het
juist belangrijk om wel naar
iets toe te werken? Al was
het maar omdat het dan ook
door de tieners en jongeren
duidelijk afgesloten wordt.*

Voor de jongeren diende het
plein vooral als rondhangplek
of om er voetbal te spelen.
Ruben en Linus vonden

het noodzakelijk om deze
publieke ruimte in te zetten
als medium voor de jongeren
om zich creatief te uiten.

*Ruben (tiennerwerker):
In Brussel wordt voor tieners
weinig plaats gecreëerd in
de openbare ruimte, terwijl
het net belangrijk is dat
ze zich ook daar kunnen
manifesteren en dat de
openbare ruimte ook deel
wordt van hun leefwereld. Ik
vind in die zin dat ons project
wel beantwoordde aan een
nood: het was laagdrempelig
en gratis, jongeren konden
naar ons toestappen met hun
eigen ideeën.*

Het project ging door op
woensdagmiddag. Het
tijdstip was afhankelijk van de
aanwezigheid van jongeren
op het plein. Zo was er
bijvoorbeeld een belangrijke
toestroom van jongeren bij
het uitgaan van de school.

De medewerkers van
Karavane waren niet de
enige 'werkers' op het plein,
en ze voelden vooral bij
de groep buurtjongeren
aanvankelijk wel wat
animositeit. Niet helemaal
onterecht: er passeren wel
vaker jeugdwerkers of sociaal
werkers op 'hun plein'.

✂ HOE KUNNEN WE TIENERS ACTIEF BETREKKEN?

Ruben, Linus, Raisa en Samuel installeerden zich in de Karavane, op voorhand niet wetende wie die jeugd was of welke activiteiten ze konden en wilden doen. Het plein en de Karavane vormden de rode draad doorheen het project.

Vertrekpunt was om samen met de jongeren een doel te bepalen en dit samen te realiseren.

*Linus (Mus-e):
Kinderen en tieners zijn vaak op een verkeerde manier geconditioneerd als ze ergens naartoe komen: ze willen geanimeerd worden. Ik ben daar altijd resoluut in: het is belangrijk dat*

jongeren niet té passief zijn, dat ze zich ook een beetje moeten inspannen voor wat er gebeurt en niet louter 'afnemer' zijn. Ze kunnen dus wel met een bepaalde vraag om geëntertaint te worden naar ons komen, maar we behouden het recht om daar niet zo rechtstreeks een antwoord op te voorzien.

De belangrijkste fans van Karavane 1060 bestonden uit twee groepen: enerzijds de 10- tot 13-jarige buurtjongeren en anderzijds de 16- tot 18-jarige scholieren van de kunstschool Saint-Luc, gelegen op het Moricharplein.

*Linus (Mus-e):
Voor mij was het mooiste moment wanneer we de buurtjongeren hebben kunnen*

laten samenwerken met de scholieren van Saint-Luc. We wisten dat dit een knelpunt was. Op het moment zelf heb ik dat niet erg beseft, maar toen ik achteraf de foto's terugzag waarop ze samen aan het lachen waren, besepte ik dat dit echt een speciaal moment was.

Door de werking in de openbare ruimte kon het team niet anders dan met de vooropgestelde doelgroep heel los om te springen. Dat wil zeggen dat er op sommige dagen ineens talrijke 5-jarigen aanwezig waren of dat enkele papa's mee aan het bouwen gingen. De ervaring leerde ook dat 11-jarigen sneller in een dergelijke werking betrokken worden

dan de meer streetwise 18-jarigen. **Het opbouwen van een band met alle geïnteresseerden bleek voor de Karavane-medewerkers uiterst belangrijk om echt geaccepteerd te worden door - sommige groepjes - tieners op het plein.**

Ruben (tienerswerker): Als je vindplaatsgericht werkt in de openbare ruimte, worden de lokale organisaties die er al actief zijn na verloop van tijd automatisch officieus je partners. Je doet er sowieso goed aan om snel die mensen te leren kennen en daar een vertrouwensband mee op te bouwen, want ze kunnen je op ontelbare manieren helpen en adviseren.

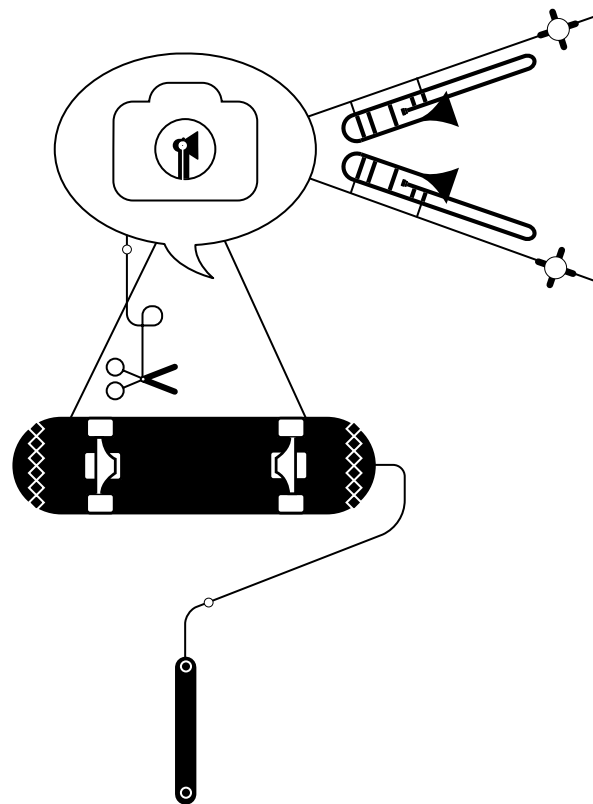
WELKE COMPETENTIES VAN TIENERS WERDEN VERSTERKT?

De Karavane wou een maatschappelijk experiment zijn, dat niet per se wilde leiden tot een tastbaar eindresultaat.

Linus (Mus-e):
Laagdrempelige initiatieven zonder afgelijnde doelstellingen, zoals Karavane 1060, zijn volgens mij echt een verademing voor de lokale jeugd. Al te vaak krijgen ze direct een hele waslijst aan verplichtingen en doelstellingen voorgeschoteld zodra ze ergens om hulp gaan vragen of aankloppen. Een belangrijke voorwaarde

is de vrijheid om te bepalen waar het project gaandeweg naartoe gaat. De Karavane wou jongeren het idee geven: "Yes, I can! Ook ik kan kunst maken. Ook ik kan zelf dingen bouwen." Er werd de jongeren steeds iets aangeboden: materiaal of een werkvorm om rond te werken en ze kregen de vrijheid om daarmee te doen wat ze wilden.

Ruben (t tienerwerker):
Ja, er kan ook kunst uit deze wijk komen! De ziel van dit project was ook juist om jongeren het gevoel te geven dat ze zelf dingen kunnen creëren. Je kan aan de slag gaan met datgene waar je nood of goesting aan hebt: al tekenend, al schilderend, al bouwend ...





Ik vond het heel hartverwarmend om te zien dat bepaalde jongeren terugkwamen, dat ze je kenden en dat ze even goedendag kwamen zeggen. Het toont toch wel aan dat die vrije aanpak, die echt niet altijd zo makkelijk is, écht werkt. Want vaak wilden jongeren ook niet meedoen en wilden ze gewoon in het gras in het zonnetje liggen. Maar zelfs op die momenten had ik het gevoel dat zij deel uitmaakten van de Karavane: ik ging er even een babbeltje mee slaan, ze toonden interesse, ze gaven feedback ...

RUBEN (TIENERWERKER)

✂ SUCCESFACTOREN, STRUIKELBLOKKEN EN WAT DOE JE DE VOLGENDE KEER ANDERS?

Ruben (tiennerwerker):

In het begin had ik echt het gevoel een 'alien' te zijn die op het plein geland was met zijn UFO. Je moet dan tegen iedereen vriendelijk zijn, maar tegelijkertijd moet je ook cool zijn, jezelf bewijzen en wat street credibility opbouwen.

Volharden doet veel. De medewerkers voelden zich in het begin van het project een beetje indringers in de buurt. Ook de generatiekloof speelde hierin een rol. Gaandeweg merkten ze dat er een band met de jongeren gecreëerd werd.

De betrokkenheid van de jongeren werd steeds groter en geleidelijk aan gingen ze zich ook delen van het project toe-eigenen.

Samuel (Collectif Baya):

Ik ben trots op het feit dat we gaandeweg respect hebben afgedwongen. Zo maakten we met enkele jongeren een bank voor op het plein. We veronderstelden dat die binnen de week kapot gemaakt zou worden door lokale vandalen, maar niets was minder waar: de bank bleef heel, want dat was de bank die de klein gastjes gemaakt hadden.

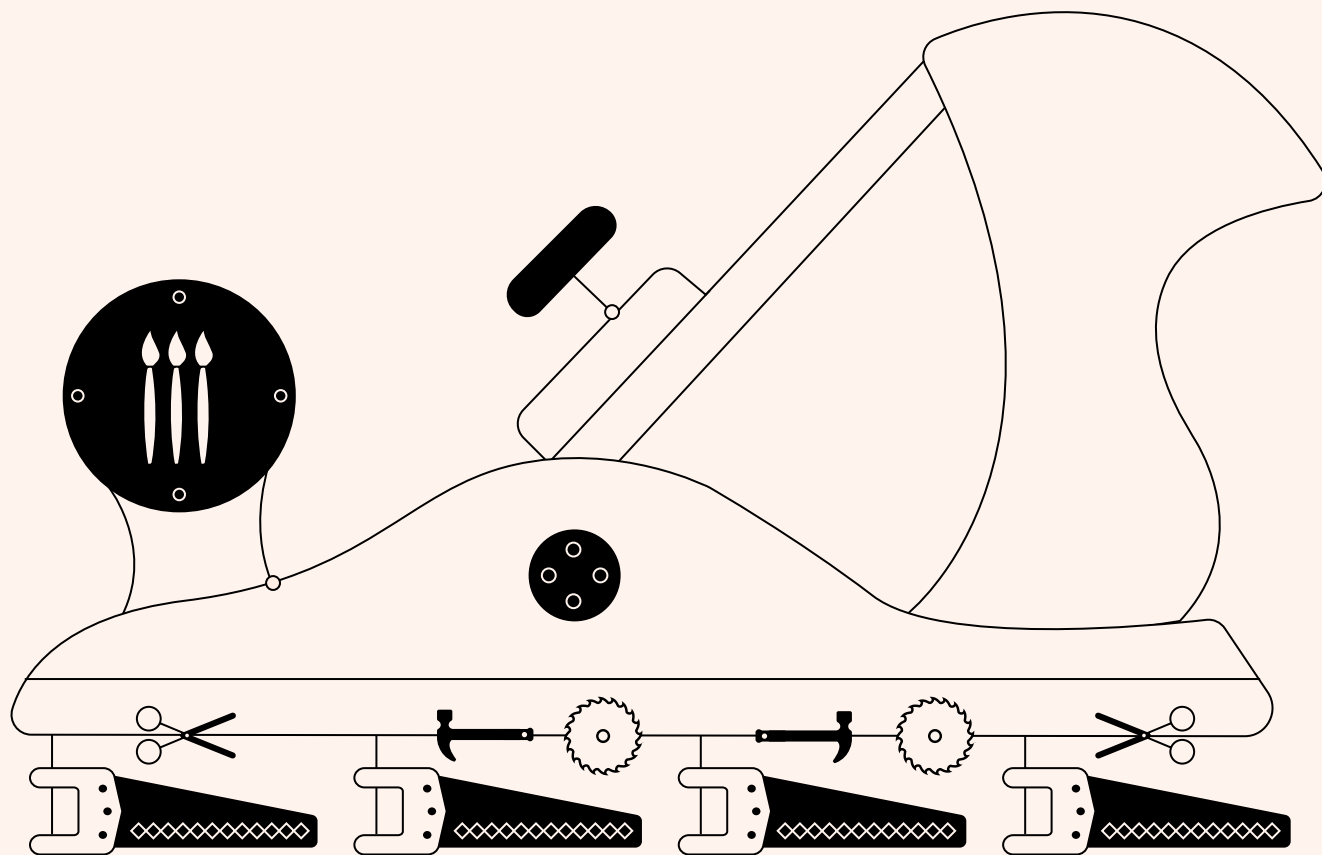
Een werking opzetten in de openbare ruimte impliceert ook dat er soms weinig jongeren opdagen of dat de

dynamiek op het plein soms niet goed zit. *Hoe banaal het ook lijkt: de weersomstandigheden zijn zowat de meest bepalende factor en vaak grootste domper voor een werking in de openbare ruimte in open lucht.*

De Karavane-medewerkers vragen zich ook af in welke mate een dergelijke project langer moet duren dan zeven maanden. Of moet het juist als een hefboom gezien worden voor de tienerwerker en de andere sociale werkers op het plein, om daarna verder met de jongeren aan de slag te gaan?

Ruben (tiennerwerker): Eén van de niet verwezenlijkte dromen van Karavane is om jongeren, die actief

betrokken zijn bij het project, op te leiden tot animator. Zo maak je van jongeren echte ambassadeurs van het plein, waarbij hun inzet wordt gevaloriseerd, ze nieuwe competenties opbouwen, ze verantwoordelijkheidszin krijgen... De reden waarom dit (nog) niet aan de orde was, is omdat onze echte trouwe fanbase daar nog te jong voor is: die is tussen de 10 en 13 jaar en die zijn daar nog niet voor warm te maken. Ik denk dat er voor zo'n langdurige traject, van deelnemer tot animator, vooral veel vertrouwen nodig is tussen de jongere en de jeugdwerker. En daar is gewoon veel tijd voor nodig. Maar laat ze zich nu eerst nog gewoon amuseren, zichzelf leren uitdrukken en creatief zijn.





van Ser
door C

GUIDELINES ARTISTIEKE TALENTONTWIKKELING VAN TIENERS

 Vraag tieners niet meteen naar concrete producten, maar inspireer hen eerst door hen te tonen wat er al is.

 Laat tieners zelf dingen creëren.

 Laat tieners experimenteren, geef hen ruimte om te falen en stuur tieners bij waar en wanneer nodig.

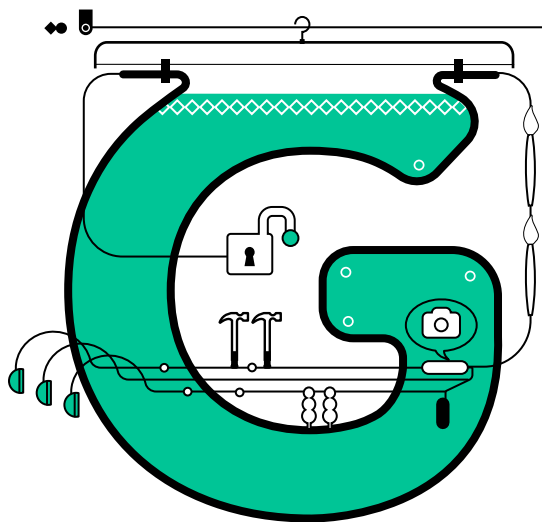
 Geef begeleiders en kunstenaars de ruimte om een vertrouwensband met tieners op te bouwen en zich in te leven in de leefwereld van tieners.

 Denk na over welke (lokale) partners complementair kunnen zijn voor een project met tieners.

 Werk samen met partners die al gekend zijn bij de tieners en laat tieners van hieruit kennismaken met nieuwe partners.

 Ga vindplaatsgericht te werk: vind de tieners waar ze al zijn. Leg contacten met het georganiseerd jeugdwerk en/of begeef je in de publieke ruimte.

 Vindt het project plaats in de publieke ruimte? Maak dan bewuste keuzes die rekening houden met alle gebruikers van deze ruimte.



Guidelines

We formuleren hier nog enkele andere guidelines die een richtingaanwijzer kunnen zijn in hoe je kan werken rond artistieke talentontwikkeling van tieners: suggesties om rekening mee te houden en aandachtspunten die je zeker niet mag vergeten.

LAAT TIENERS PROEVEN EN GENIETEN

-  Hou het luchtig en leuk voor tieners: zorg ervoor dat 'werk' niet aanvoelt als echt werk.
-  Zorg ervoor dat tieners kunnen genieten van het resultaat van hun inspanningen.

LAAT TIENERS VRIJ EN GEEF ZE RICHTING

-  Geef tieners richtlijnen over de doelstellingen van het project, zorg voor een gefaseerde opbouw (zelfs in korte projecten) en maak duidelijk welke soorten engagement mogelijk zijn.

ONDERSTEUN BEGELEIDERS EN KUNSTENAARS IN HUN WERK MET TIENERS

-  Zorg ervoor dat begeleiders en kunstenaar tieners voldoende bevestiging geven.
-  Ondersteun begeleiders en kunstenaars zodat ze zich flexibel opstellen naar tieners en tegelijkertijd ook grenzen durven te stellen.
-  Geef begeleiders en kunstenaars de ruimte om ook zelf te groeien.

PRIKKEL TIENERS EN MAAK ZE MEDE-EIGENAAR

- Geef tieners een volwaardige plaats binnen de werking van de organisatie en schakel ze in als rolmodel.
- Zorg ervoor dat tieners trots zijn op zichzelf en de inspanningen die ze leveren.

WERK SAMEN MET PARTNERS DIE EEN MEERWAARDE BIEDEN VOOR TIENERS

- Betrek partners in een vroeg stadium, bepaal samen met hen de doelstellingen van het project en baken af welke rol welke partner opneemt.
- Zorg voor een goede afstemming tussen de partners en heb respect voor elkaars eigenheden.

VIND DE TIENERS ZELF (WANT ZE GAAN JOU NIET VINDEN)

- Denk na over wie je wilt bereiken en maak een duidelijke keuze met welke tieners je in zee gaat: is dit met de tieners die je al bereikt of wil je nieuwe tieners bereiken?
- Hou er rekening mee dat tieners ook nog vaak bereikt worden via hun ouders.
- Gebruik een aparte communicatiestrategie voor tieners, denk na over welke sociale media tieners gebruiken en gebruik ook het taalgebruik van oudere jongeren om hen nieuwsgierig te maken.
- Welk kanaal ook gehanteerd wordt om tieners te bereiken: hou het laagdrempelig, informeel en blijf investeren in mondelinge communicatie.

CREËER EEN VEILIGE OMGEVING VOOR TIENERS, GEEF ZE VERTROUWEN EN RESPECT

- Respecteer het ritme van tieners. Aanvaard wanneer er dagen of momenten zijn dat het even minder goed gaat.
- Probeer rekening te houden met de andere activiteiten van tieners, respecteer hun schoolwerk.



Deze publicatie is een uitgave van Lasso,
het Brussels netwerk voor cultuurparticipatie
en kunsteducatie. Januari 2018.

Lasso: Sainctelettesquare 19, 1000 Brussel
T. 02 513 15 90, 02 513 29 85 / info@lasso.be / www.lasso.be

▮ **REDACTIE:**

Katrien Brys, Stephanie Lemmens,
Margot Styfhals en Anja Van Roy

▮ **INTERVIEWS:** Margot Styfhals

▮ **WERKTEN NOG MEE:**

Marijke Van Hassel, Ine Vos
en Annabel Debaenst

▮ **COÖRDINATIE:**

Margot Styfhals en Stephanie Lemmens

▮ **VORMGEVING EN ILLUSTRATIE:**

Chris Lauwerys (clauwerys@gmail.com)

▮ **FOTOMATERIAAL:** Met dank aan

Karavane 1060 en Stageweek Flits en Flash

▮ **DRUK:** Epo drukkerij

▮ **VERANTWOORDELIJK UITGEVER:**

Lasso vzw, Leen De Spiegelaere,
Sainctelettesquare 19, 1000 Brussel
Wettelijk depot: D/2018/11.909/01

*Deze publicatie kwam tot stand in kader van het project Try Out Teens/Agora met
de steun van de Vlaamse minister bevoegd voor Brussel. Meer info op: www.lasso.be.*



La Région et l'Europe investissent dans votre avenir ! • Het Gewest en Europa investeren in uw toekomst!



